
**ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ
ТА ФОНДОВИЙ РИНОК**

УДК 336.1:[346.2:347.7]

DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2024-1-8>**Бодаковський В.Ю.**

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2862-5611>

Bodakovskyy Volodymyr

Ivan Franko National University of Lviv

**ЕКОНОМІЧНІ КАТЕГОРІЇ ІНСТИТУЦІЯ ТА ІНСТИТУТ
ЯК ОСНОВА ЛЕКСИЧНО-ПРАВОВОГО ВИЗНАЧЕННЯ
ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ КРАЇНИ****ECONOMIC CATEGORIES INSTITUTION AND INSTITUTE
AS THE BASIS OF THE LEXICAL AND LEGAL DEFINITION
OF FINANCIAL ACTIVITIES IN THE ECONOMIC SYSTEM
OF THE COUNTRY**

В статті здійснено спробу систематизації знань про фінансове середовище шляхом вивчення наукових здобутків фінансів як науки та фінансового права як індикатора ефективності їх адаптації в практичній площині. Виявлено різностороннє тлумачення таких економічних категорій як «фінансова інституція» та «фінансовий інститут». Запропоновано власне бачення архітектури фінансових явищ. Фінансову діяльність імплементовано в основу фінансових інституцій як основи фінансової науки та фінансового середовища суспільства. Сформовано власну концепцію архітектури фінансового середовища, в основі якого запропоновано бачити фінансові інституції та інститути які врегульовують фінансову діяльність. Встановлено, що правове поле України містить фрагментарну ідентифікацію фінансових відносин. Відсутність системного розуміння фінансів не дозволяє сформувати ефективну фінансову систему, а сучасні здобутки фінансової науки комплікативні й потребують комплексної трансформації. Рекомендовано переглянути фінансові парадигми та сформувати чітку систему фінансового середовища в кодексах, законах та нормативних актах.

Ключові слова: фінансові інституції, фінансові інститути, фінансова діяльність, фінансове право, фінансові відносини, фінансова система.

The article attempts to systematize knowledge about the financial environment by studying the scientific achievements of finance as a science and financial law as an indicator of the effectiveness of their adaptation in the practical plane. Various interpretations of such economic categories as "financial institution" and "financial institution" have been revealed. An own vision of the architecture of financial phenomena is proposed. Financial activity is implemented in the basis of financial institutions as the basis of financial science and the financial environment of society. An own concept of the architecture of the financial environment has been formed, based on which it is proposed to see financial institutions and institutions that regulate financial activities. It was established that the legal field of Ukraine contains a fragmentary identification of financial relations. The lack of a systemic vision of finance does not allow for the formation of an effective financial system, and the modern achievements of financial science are complicated and require complex transformation. We emphasize in the article that scientific systematization allows obtaining a basic result that contributes to obtaining the main priority archetype for determining economic categories. And scientific research should be based on periodicity and evidence in the layering of scientific achievements on the exclusivity of financial categories and concepts. The purpose of the research is the actualization and systematization of the theoretical and applied provisions of financial activity, the doctrinal understanding of financial institutions and institutes, the component of finance as a science. Based on the results of the scientific research, it is proposed to systematize knowledge in the field of finance as a science and to take subsidiarity as a basis as the main tool for the formation of

systemic knowledge. An attempt was made to organize knowledge about financial processes in society through the prism of law as an effective indicator of the effectiveness and expediency of the implementation of theoretical achievements in the practical sphere of the functioning of the economy. It is recommended to review financial paradigms and form a clear system of the financial environment in codes, laws and regulations.

Key words: financial institutions, financial institutions, financial activity, financial law, financial relations, financial system.

Постановка проблеми. Українське суспільство перебуває в стані глобальних потрясінь усіх спектрів життєдіяльності та світогляду. Для вирішення низки проблем та формування ефективної стратегії розвитку економічної системи України необхідно переглянути основні погляди на зміст фінансової науки. Імплементувати отримані результати в правове поле країни, що дозволить суб'єктам економіки отримати показники діяльності та результативності вищого рівня. Якісна зміна фундаментального бачення фінансових процесів та науково-правового визначення основних фінансових категорій створить передумови для масштабування позитивних результатів на усю економічну систему. Фінансові інституції та інститути охоплюють фінансову діяльність на усіх рівнях життєдіяльності суспільства, що формує потребу у їх детальному аналізі, отриманні сучасних реалістичних наукових результатів. Це сформує якісні зміцни фінансової системи України та створить передумови до її розвитку. Саме тому вивчення наукових та правових здобутків в сфері фінансів є стратегічно важливим та життєво необхідним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розуміння фінансової та правової природи інституцій, інститутів і фінансової діяльності були об'єктом досліджень та аналізу таких науковців, як: О. Василик, О. Іваницька, М. Кармазіна, О. Катигрובה, Ю. Коваленко, К. Лозинська, В. Петренко, Ю. Поліщук, Б. Стеценко та інші. Однак, з огляду на багатовекторність наукових здобутків, потребу в розвитку правової фіксації фінансових процесів та непередбачувані зміни в сфері міжнародних економічних відносин, низка питань вимагають новітнього погляду та наукових висновків.

Метою дослідження є актуалізація і систематизація теоретико-прикладних положень фінансової діяльності, доктринального розуміння фінансових інституцій та інститутів, компонент фінансів як науки.

Виклад основного матеріалу. Інституція та інститут як економічні категорії формують основи фінансової науки та дозволяють імплементувати основні положення та смислові економічні конструкти в правове поле країни. Їх правильне лінгвістичне та наукове визначення сприяє масштабуванню дієвих державниць-

ких рішень на усю фінансову систему країни. Без пошуку та вибору науково обґрунтованих дефініцій фінансової науки не можливо сформувати пропозиції щодо удосконалення фінансових права, системи чи механізму. Звичайно, необхідно звернути увагу на ознаки догматизму в стратегії трансформації наукового та правового поля, який може спричинити втрати наукової новизни чи відповідності до реалій життєдіяльності суспільства. Доцільно підкреслити, що наукова систематизація є основою для отримання базового результату, який сприяє формуванню основного пріоритетного архетипу для визначення економічних категорій. А наукові дослідження мають спиратися на періодичність та доказовість в нашаруванні наукових здобутків на ексклюзивність фінансових категорій та понять.

Наголошуємо на вагомому внеску вченої М. Кармазіної в вивченні «інституцій» та «інститутів», генезис яких через призму смислових конструктів в економіці та праві формується від латинського «institutum», що означало встановлення, запровадження, звичай, «institutio», «institutiones» називався підручник. Особливу ж увагу дослідники, зокрема О. Конт (1798–1857 рр.) та Г. Спенсер (1820–1903 рр.), почали приділяти «інститутам» тільки з початком ХІХ століття, використовуючи в процесі їх аналізу наявний дослідницький інструментарій – еволюціоністський чи позитивістський підходи. Відтак починає формуватися інституціоналізм як принцип дослідження [5; 6]. Враховуючи науковий доробок Г. Спенсера, М. Вебера, М. Оріу, як родоначальників та першодослідників зазначених категорій, доцільно наголосити на широкому спектрі підходів до їх тлумачення та, як наслідок, в багатовекторному розумінні категорій «інститут» та «інституція». На нашу думку, наукові результати дослідників дозволили виокремити природні та штучні механізми формування економічних категорій як фундаменту фінансової науки й права. Вважаємо за доцільне ввести в тлумачення фінансової інституції чи інституту окрім зазначених інструментів їх наукового становлення «імпліцитні» та «експліцитні» способи формування фінансових категорій, які через науково-лінгвістичну матрицю формують архетип та ексклюзивність.

Дж. Хертзлер, У. Гамільтон, Ф. Чепін, Л. Баллард, Г. Барнз, К. Панунзіо, Дж. Фейблман як представники англо-американської науки сформулювали основні аспекти інституційних досліджень, які були вдало імплементовані в фінанси як науку. Їх значущим науковим доробком, на який варто звернути увагу, вважаємо дефініцію «соціальний інститут», яку через призму праць М. Дюверже можна трансформувати в архетип інституція в фінансовому середовищі. Нами, на основі проведеного дослідження, сформовано власне бачення архетипу економічної категорії «фінансова інституція» як сукупності ідей, правил, звичаїв, стандартів, поведінкових конструктів, основних фінансових правових догм, результатів наукових досліджень та парадигм фінансової науки, які наявні в фоновому режимі чи активні внаслідок дій суб'єктів країни.

Неоінституціоналізм та сучасна наукова спільнота не завершили формування «інституції» та «інституту» як визначальних економічних категорій фінансів. Наприклад, в працях К. Лозинської, О. Катигрובה, Ю. Коваленко [7], удосконалено та деталізовано зазначену економічну категорію. Автори розглядають здобутки різноманітних наукових напрямів сучасного соціуму та акцентують увагу на «системі» як основі інституцій, що, на нашу думку, може ввести в оману при розрізненні дефініцій «інституція» та «інститут». З одного боку, «система знань, звичаїв, правил, права тощо», характеризує їх цілісність та єдність, а, з іншого – накладає тотожність з визначенням фінансової системи, що для користувачів фінансової наукової термінології створює перешкоди в формуванні світоглядної матриці. П. Бергер [1], Т. Турен в своїх працях знайшли прийнятне тлумачення «інституції» не через призму активних дій в соціумі, а як константу чи фундамент понятійного апарату сучасної науки. Погоджуємося з тим, що наукова парадигма має мати фундамент, від якого необхідно відштовхуватися. Про це свідчить історичний генезис наукових здобутків сучасної цивілізації. На нашу думку, для фінансової науки й права є прийнятним та перспективним взяти за основу «фінансову інституцію» як умовно динамічну константу (джерело) з якою необхідно працювати. А вивчення її становлення та ситуативне реагування на зміни суті, делегувати представникам класичних наукових напрямів досліджень. Синергію, спеціалізацію чи універсальність як основу наукових шкіл, вважаємо дискусійними. Схиляємо свою думку на спеціалізацію понятійного апарату наукових досліджень, а їх синергію з окремими науковими школами стратегічно правильними.

Не ставимо за мету надати деталізований аналіз наукових здобутків в процесі генезису такої фінансово-правової категорії як «інститут». Вважаємо, що необхідно на основі праць Ж. Бержеля, який вбачає під інститутами стійкі комплекси юридичних правил, «які, переслідуючи одну спільну мету, управляють перманентним та абстрактним вираженням суспільного життя», М. Оріу, який ввів терміни «інститути-речі», «інститути-корпорації», Д. Норта, який інститути ототожнював з організаціями та державними органами, під «фінансовими інститутами» вбачаємо певний конструкт, який дозволяє імплемувати інституції в формальне чи неформальне середовище економічної системи країни. Тобто, якщо фінансові інституції вважаємо «інертним», який містить організуючу ідею, то фінансові інститути «активним» конструктом, який знаходить своє відображення в фінансовому праві та комплементарних правових нормах, законах чи актах.

Варте уваги наукове бачення О. Поліщука «інституту» як встановлення, установки, певного порядку, що може бути віднесено і до моралі, і до права, і до релігії, і до економіки [9]. Фінансові інститути часто вважають організаціями та установами, які здійснюють свою діяльність в економічному просторі країни. Таке бачення має право на місце в фінансовій науці лише частково вірне. Державні інститути у формі організацій чи установ здійснюють вплив на фінансові процеси в країні та можуть мати статус «інститутів», а недержавний сектор економіки лише частково може претендувати на такий архетип. Отже, спостерігається зміна суті «фінансового інституту» залежно від макро-, мезо- чи мікрорівнів, а саме локації такої організації чи рівня впливу.

На нашу думку, фінансовий інститут є проєкцією фінансової інституції та характеризується його організацією з метою конкретизації правил взаємодії, переважно за допомогою юриспруденції, між суб'єктами економічної системи країни. Створює безпечні умови формування, насамперед, компонент організації та фінансового механізму, а, зрештою, надає фінансовій системі певних особливостей і специфіки.

Комплікація між економічними термінами «фінансова інституція» та «фінансовий інститут» в науковому середовищі створює сутнісну багатовекторність: їх ототожнюють, виключають з системи знань і права частково чи загалом, здійснюють взаємозаміну понять чи надають фінансовим категоріям іншого порядку притаманні інституції чи інституту риси. Вважаємо за доцільне наголосити, що ми схиляємося до розрізненні цих категорій, а субсидіарність

використовуємо для впорядкування науково-правового статусу фінансових категорій.

Фінанси як наука, на нашу думку, вивчає процеси формування, розподілу та перерозподілу результатів суспільної діяльності у вартісному вигляді з метою зміни якісних та кількісних характеристик капіталу, який перебуває під контролем суспільства. Об'єктом її дослідження є, насамперед, фінансова діяльність. Наполягаємо, що з позиції специфіки діяльності чи галузі суб'єктів економіки така діяльність може втрачати статус фінансової або змінювати його архетип. Дискусійним є присутність «використання» як лінгвістичного елемента пояснення фінансової науки, але, зауважимо, що фінансове управління чи контроль носять наскрізний характер в фінансових наукових дослідженнях та вони сприймаються невід'ємною частиною фінансів за замовчуванням. Отже, за нашими переконаннями, доцільно фінансові інституції та інститути трактувати через призму фінансової діяльності, як основи наукової матриці фінансової науки.

З нашої точки зору необхідно взяти за основу соціологію як науку та її здобутки в сфері досліджень інституцій та інститутів [4]. На підставі отриманих наукових знань економічні категорії, які досліджуються, необхідно відносити до поліфункціональних, а їх окремі компоненти до умовно монофункціональних, а їх характер цільового функціоналу як орієнтувальний, регульовальний, церемоніально-символічний та ситуаційно-конверсійний. Отже, фінансові інститути – це певні форми організації і регулювання економічного життя суспільства. На їх основі формуються організації та установи, що впливають на фінансову діяльність та відносини та є основою для формування чи функціонування фінансового механізму.

Контраверсійність «механізму» як похідної «інституту» є, на нашу думку, дискусійним, що пов'язано з трактуванням фінансового управління за допомогою фінансових інструментів. Вченим притаманне розуміння «інструментів» як певних об'єктів чи механізмів впливу на економічну реальність з метою зміни фінансового стану таких суб'єктів чи фінансових результатів. Вважаємо що алгоритм фінансової діяльності є процесом активації фінансових інститутів через фінансовий механізм, який за допомогою наявних фінансових інструментів дозволяє сформулювати фінансові відносини та отримати необхідні результати їх учасникам. Не доцільно фінансовий механізм ототожнювати з фінансовими інструментами, які використовуються інститутами як формами організації фінансової діяльності. Є помилковим трактувати механізми як компоненту інститу-

тів. Враховуючи складність фінансових явищ та процесів необхідно чітко розмежовувати фінансові категорії для отримання зрозумілої фінансової наукової матриці. А це дозволить розробляти дієві й реалістичні концепції управління фінансовими процесами та отримувати прогнозовані фінансові результати від реалізації фінансових відносин між учасниками суспільства: фізичними, юридичними особами та державою.

Згідно з положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів» п. 4 «Фінансова діяльність» – діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства. «Інвестиційна діяльність» – придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів. Операційна діяльність – основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю [10]. В положенні правова фіксація фінансової діяльності в економічному просторі носить наскрізний характер та визначає основи розмежування напрямів здійснення взаємодії в суспільстві між фізичними, юридичними особами та державою. Можемо спостерігати імплементацію першооснови розуміння фінансів через призму латинського терміну «*finantia*», що означає платіж, доход. Семантична основа зазначеного правового визначення фінансової категорії містить в основі «результат» як категорію, яка пояснює фінансовий процес у вигляді діяльності. Тобто, доцільно підкреслити, про відсутність історичної трансформації фінансів як науки в правовому полі, що, на нашу думку, пов'язано з неоднозначністю трактування фінансових категорій сучасними науковцями та відсутністю їх колегіального вердикту за постулатами чи парадигмами фінансової науки. Юриспруденція передбачає зрозумілість, доказовість, доцільність та універсальність як підстави для впровадження наукових здобутків в законодавчі чи нормативні акти країни. Спостерігаємо інертність правового врегулювання фінансових процесів економічної системи в Україні та її історичну лаконічність. З одного боку, ситуація, що сформувалася не виводить фінансове право за межі державних фінансів, а з іншого – не вносить хибності в трактування фінансової діяльності фізичних, юридичних осіб і держави.

Згідно із статтею 333 п. 2 Господарського кодексу України, «фінансова діяльність суб'єктів господарювання включає грошове та інше фінансове посередництво, страхування, а також допоміжну діяльність у сфері фінансів

і страхування» [3]. Правове поле містить спроби фіксації фінансової діяльності на рівні юридичних осіб (організацій, установ), та визначає компоненти такої діяльності, а саме посередництво в сфері розподілу та перерозподілу суспільного блага, забезпечення суб'єктів економічної системи грошовими ресурсами в часі та просторі, створення умов для безперебійної діяльності та захисту їх фінансових інтересів, підтримка, в тому числі консультативна, фінансових процесів, супровід та допоміжна діяльність для реалізації фінансових взаємовідносин з метою отримання зазначених соціальних, політичних, іміджевих чи фінансових результатів. На нашу думку, зазначена частина господарського кодексу потребує уточнень та вдосконалення, адже не містить усього спектру дій у фінансовій сфері, які пов'язані з здійсненням фінансової діяльності і, як наслідок, не охоплюють частину явищ фінансів як науки. Фінансові інституції мають бути сформовані таким чином, щоб правові процеси мали можливість імплементувати їх складові комплексно та системно.

Фінансова діяльність в науковому середовищі України досліджується через правовий та господарсько-управлінський аспекти [8]. Спостерігається в роботах вчених юристів та фінансистів спроба охопити всі аспекти фінансової діяльності, але, як наслідок, лінгвістичні інструменти опису цієї економічної категорії нашаровують архетип дефініції як вищих так і нижчих порядків. Вважаємо за доцільне звернути увагу на основні характеристики такої діяльності, що дозволить сформувати максимально ефективно визначення, в якому за основу візьмемо як джерело зміст фінансової інституції. Фінансова діяльність є:

1) дією, яка приводить до утворення взаємовідносин між суб'єктами економічної системи, яку необхідно ідентифікувати як фінансові відносини. Вони є об'єктом права та регулюються відповідними кодексами, законами, нормативними актами тощо. Суб'єкти економіки мають справу з вартістю, яка, на основі їх взаємних дій, змінює свій статус та характеристики, створює прийнятний для учасників таких відносин результат на основі сформованого попередньо мотиву;

2) процесом формування вартості, яка надає суб'єкту економіки можливість стати активним учасником в країні. Доцільно наголосити, що таку вартість потрібно ідентифікувати як капітал з усіма йому притаманними ознаками та властивостями. Вона містить імпліцитну «програму», яка характеризується потребою у її використанні, збереженні, примноженні. Без активних дій капітал розпорошується, зникає, а суб'єкт економіки втрачає свій статус учасника суспільних процесів;

3) формою розподілу вартості серед учасників економіки з метою отримання максимального кумулятивного фінансового ефекту;

4) утворенням зобов'язань між учасниками фінансових відносин, які визначені, фіксовані та мають чіткий характер;

5) перерозподілом отриманих результатів з метою завершення взятих на себе зобов'язань учасниками фінансових відносин;

6) управлінням та підтримкою діяльності суб'єктів фінансових відносин з метою отримання фінансових результатів та виконання взятих на себе зобов'язань;

7) попереднім, поточним та остаточним аналізом дій, елементів фінансових інституцій чи взаємозв'язку з фінансовими інститутами з метою формування в подальшому ефективної стратегії діяльності;

8) забезпечення повторювальності ефективних процесів, безперебійності діяльності та її захисту від непередбачуваних обставин;

9) впливом на економічну систему країни, яка змінює не тільки структуру капіталу суб'єктів фінансових відносин, а й інших учасників фінансової системи, змінює, мотивацію, мету, зобов'язання та критерії здійснення фінансової діяльності в країні.

Враховуючи ознаки комплікації між фінансовою, інвестиційною та операційною діяльностями, наголошуємо на зміні статусу діяльності залежно від специфіки, галузі діяльності суб'єкта, взаємовідносин на ринку чи чинного законодавства. Наголошуємо, що п. 7 Частини 1 Статті 2 Бюджетного кодексу України «бюджетне зобов'язання» – всі зобов'язання, взяті протягом бюджетного періоду на основі бюджетних асигнувань, підписання контрактів, закупівель товарів, послуг або інших подібних компаній, які повинні бути оплачені протягом бюджетного періоду в той же період або в майбутньому [2]. Доцільно створити проєкцію на діяльність фізичних і юридичних осіб через призму Кодексу, що дозволить виокремити «зобов'язання» як частину архетипу «фінансової діяльності». Вважаємо їх обов'язком суб'єктів фінансових відносин протягом визначеного періоду, який має бути здійснений та приводить до якісної зміни капіталу й його структури, досягається мета реалізації дій суб'єктів та виконуються попередньо визначені умови, які стали причиною взаємовідносин. Фінансову діяльність необхідно розглядати через призму фінансових інституцій, зміна в яких може привести до зміни усієї архітектури фінансової системи та взаємовідносин між членами суспільства. На підставі отриманих результатів можемо стверджувати, що фінансова діяльність, яка реалізовує фінансові від-

носини між суб'єктами в процесі її здійснення, містить «зобов'язання», які покриваються після припинення таких відносин та отримується відповідний результат, а саме якісно та кількісно сформований капітал.

Відповідно до наших досліджень та аналітичних результатів, поданих у статті, фінансову інституцію вважаємо за доцільне трактувати як джерело знань та імпліцитних конструктів суспільства, що дозволяють здійснювати фінансову діяльність з метою отримання визначеного фінансового результату. Фінансові інститути розглядаємо як організований конструкт на основі фінансових інституцій, який явно, тобто за допомогою законодавчих норм, чи опосередковано, тобто за допомогою звичаїв та умовностей соціуму, впливає на можливі форми, способи та інструменти досягнення фінансових результатів в процесі здійснення фінансової діяльності. Є «мотиватором» розпочинати таку діяльність та отримувати зміни в структурі капіталу суб'єкта економічної системи.

На підставі нашого вивчення генезису досліджуваних економічних категорій відносимо фінансові інституції до фундаментальних основ формування фінансового механізму, а фінансові інститути трактуємо як способи його взаємодії з суб'єктами фінансової системи в процесі здійснення фінансової діяльності. Дискусійним залишається визначення фінансового механізму через призму інституцій чи інститутів, його побудови через горизонтальні або вертикальні площини.

Висновки. Виходячи з нашого аналізу, можна наголосити на наявній комплікації між фінансовими інституціями та інститутами, яка протягом сучасного періоду наукових досліджень не отримала системного вирішення. Це спричинило відсутність в правовому полі України чіткого визначення фінансових процесів та присутність «ручного режиму» управління фінансовою системою країни. Відповідно до

наших досліджень виявлено диспропорції між економічною науковою складовою та правовим полем країни. На основі отриманих результатів наукового дослідження запропоновано здійснити систематизацію знань в сфері фінансів як науки та взяти за основу субсидіарність як основний інструмент формування системних знань. Здійснена спроба впорядкування знань про фінансові процеси в суспільстві через призму права як дієвого індикатора ефективності та доцільності інплементації теоретичних здобутків в практичну площину функціонування економіки. Фінансам притаманний наскрізний характер, який має спиратися на першоджерела формування наукових парадигм, на нашу думку, а саме фінансові інституції. Їх сутнісна архітектура, на наше переконання, в основі містить фінансову діяльність яка формує фінансові відносини, які, в свою чергу, є об'єктом кодексів, законів та нормативних актів. Враховуючи багатогранність та комбінований тип зазначеної діяльності, можемо окреслити визначення цієї економічної категорії через статус, специфіку та форму взаємовідносин суб'єктів економічної системи.

Фінансова діяльність – це дія суб'єктів суспільства з метою формування капіталу, розподілу, перерозподілу наявної вартості за допомогою управління процесами, які наявні внаслідок реалізації фінансових відносин. Способи, методи, парадигми, суспільні закони, які формують розподільчі та перерозподільчі процеси є основою фінансових інституцій. Незважаючи на неоднозначне трактування суті фінансових інститутів, розуміємо їх як форму організації фінансової діяльності та реалізації фінансових відносин через правову площину в економічному середовищі. Для деталізації отриманих наукових знань необхідні подальші наукові дослідження, а це дозволить підвищити рівень ефективності управління економікою України в цілому.

Список використаних джерел:

1. Бергер П.Л. Що таке інституція? Випадок мови / пер. Ю. Яремко. *У Незалежний культурологічний часопис «І»*. 2004. № 35. URL: <http://www.ji.lviv.ua/n35texts/berger.htm> (дата звернення: 20.02.2024).
2. Бюджетний кодекс України. Документ 2456-VI. Редакція від 01.01.2024, підстава – 3035-IX, 3278-IX, 3460-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 20.02.2024).
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (по 08.07.2019). URL: https://kodeksy.com.ua/gospodars_kij_kodeks_ukraini.htm (дата звернення: 20.02.2024).
4. Дворецька Г.В. Соціологія : навчальний посібник. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Київ : НЕУ, 2002. С. 472.
5. Кармазіна М., Шурбована О. «Інститут» та «інституція»: проблема розрізнення понять. *Політичний менеджмент. Проблеми методології*. 2006. № 4. С. 10–19.
6. Коваленко В.В. Реформування та стратегічний розвиток фінансової системи України. *ScienceRise*. 2015. № 2(3). С. 43–46. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/texc_2015_2\(3\)_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/texc_2015_2(3)_8) (дата звернення: 20.02.2024).

7. Коваленко Ю.М. Сучасне інституційне середовище фінансового сектору економіки України. *Фінанси України*. 2013. № 5. С. 100–111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2013_5_11 (дата звернення: 20.02.2024).
8. Петренко В.А., Гурбик Ю.Ю., Сальнікова М.В. Теоретичний аналіз тлумачення поняття «фінансова діяльність підприємства». *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. Випуск 5(67). С. 180–185. URL: http://www.psae-jrnl.nau.in.ua/journal/5_67_2018_ukr/30.pdf (дата звернення: 20.02.2024).
9. Поліщук О.В. Міжнародні аспекти інституціоналізації економіки України. Стратегія розвитку України. *Економіка, соціологія, право*. 2011. № 1. С. 171–173.
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 «Звіт про рух грошових коштів». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0398-99#Text> (дата звернення: 20.02.2024).

References:

1. Berger P. L. (2004) Sho take instutytsia? Vupadok movu [What is an institution? A case of language]/ed. Yu. Jaremko. *Nezaleshnyuklytyrologitshnuychasopus"J"–Independent cultural journal"Y"*, no. 35. Available at: <http://www.ji.lviv.ua/n35texts/berger.htm> (accessed February 20, 2024).
2. Bydjetnij kodeks Ukrainu. Dokument 2456-VI [Budget Code of Ukraine. Code of Ukraine dated 01.01.2024, 3035-IX, 3278-IX, 3460-IX]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (accessed February 20, 2024).
3. Gospodarskiy kodeks Ukrainu [Economic Code of Ukraine. Code of Ukraine dated 16.01.2003 No. 436-IV (08.07.2019)]. Available at: https://kodeksy.com.ua/gospodars_kij_kodeks_ukraini.htm (accessed February 20, 2024).
4. Dvoretzka G. V. (2002) Sotsiologia [Sociology]. Kyiv: NEU. (in Ukrainian)
5. Karmazina M., Shyrbovana O. (2006) "Instytut" ta "instutytsia": problema rozrizznennya ponjat ["Institute" and "institution": the problem of distinguishing concepts]. *Ukrainian Journal "Political management. Problems of methodology"*, no. 4, pp. 10–19.
6. Kovalenko V. V. (2015) Reformyvannya ta strategitchnuy rozvutok finansovoyi systemu Ukrainu [Reforming and strategic development of the financial system of Ukraine]. *ScienceRise*, no. 2(3), pp. 43–46. Available at: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/texc_2015_2\(3\)_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/texc_2015_2(3)_8). (accessed February 20, 2024).
7. Kovalenko Yu. M. (2013) Suchasne instytutsiine seredovyshe finansovoho sektoru ekonomiky Ukrainy [Modern institutional environment of the financial sector of Ukraine's economy]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*, no. (5), pp. 100–111.
8. Petrenko V. A., Gyrbuk Yu. Y., Salnikova M. V. (2018) Tejretutchnuy analiz tлумachenna ponatta "finansova diyalnist pidprujemstva" [Theoretical analysis of the interpretation of the concept of "financial activity of the enterprise"]. *Problemu sistemnogo pidhody v ekonomitsi – Problems of the systemic approach in economics*, vol. 5(67), pp. 180–185. Available at: http://www.psae-jrnl.nau.in.ua/journal/5_67_2018_ukr/30.pdf
9. Polischyk O. V. (2011) Mizynarodni aspektu instytualizatsii ekonomiku Ukrainu [International aspects of the institutionalization of the economy of Ukraine]. *Ukrainian Journal "Development strategy of Ukraine. Economics, sociology, law"*, no. 1, pp. 171–173.
10. Poloshyenna (standart) byhgalterskogo obliky 4 "Zvit pro finansovi rezyltatu". [Regulation (standard) of accounting 4 "Cash flow statement"]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0398-99#Text> (accessed February 20, 2024).